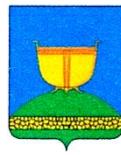

**СОВЕТ ВЫСОКОГОРСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**
422700, Республика Татарстан, Высокогорский район,
с. Высокая Гора, ул. Юбилейная, д. 1 А

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ВЫСОКОГОРСКИЙ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**
422700, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Биектау авылы, Юбилей ур. 1 А

тел./факс 8(84365) 74-779, e-mail: Vgor .Vsg@tatar.ru

РЕШЕНИЕ
2018 елның 11 мае

КАРАР
№ 359

**"Татарстан Республикасы Биектау
муниципаль районы Биектау
авыл жирлеге муниципаль
берәмлеге территориясен төзекләндер
ү кагыйдәләрен раслау турында» карар
проекты турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 19 п., «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациисе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-ПР номерлы боерыгы нигезендә, Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставының 19 статьясындагы 3 өлешенең 3 пунктчасына, Биектау авыл жирлеге Советының 2017 елның 10 мартандагы 52 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясендә ачык тыңлауларны оештыру һәм үткәру тәртибе турындағы нигезләмәгә таянып, Биектау авыл жирлеге Советы тарафыннан расланган Биектау авыл жирлеге Уставының 19 статьясындагы 3 өлешенең 3 пунктчасына һәм Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясендә ачык тыңлауларны оештыру һәм үткәру тәртибе турындағы нигезләмәгә таянып, Биектау

КАРАР КЫЛА:

1. № 1 күшымта нигезендә «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проектын кабул итәргә.

2. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге гражданнарының Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча фикер алышуда катнашу тәртибен һәм тикшерелә торган проект буенча № 2 күшымта

нигезендә тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен расларга.

3. 2018 елның 18 " апрелендә сәгать 9 да Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча фикер алышу мәсьәләсе буенча ачык тыңлаулар үткәрү (адрес: 422700, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Биектау авылы, Юбилей урамы, 1А йорт).

3.1. Для гласного и открытого рассмотрения поступивших замечаний и предложений, организации и проведения публичных слушаний, подготовки решения Совета «Об утверждении Правил благоустройства территории Высокогорского сельского поселения Высокогорского муниципального района Республики Татарстан» создать специальную комиссию в составе:

3.1. Кергән искәрмәләрне һәм тәкъдимнәрне ачыктан-ачык карау, ачык тыңлаулар оештыру һәм үткәрү, «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» Совет карарын әзерләү өчен составында маҳсус комиссия төзү:

1. Шәйдуллина А. К - - Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге башлыгы, комиссия рәисе

Комиссия эгъзалары:

2 . Шәйдуллина Л. М. - комиссия секретаре

3. Ибатуллина А. Ф. - Биектау авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе урынбасары

4. Галимов Ю. М. - Биектау авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе

5. Касюков М. Н - - Биектау авыл жирлеге депутаты

3.2. Ачык тыңлаулар нәтижәләрен Биектау муниципаль районының рәсми сайтында игълан итәргә.

3.3. Комиссия кергән искәрмәләрне, тәкъдимнәрне, ачык тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алып, карап проектын әзерләргә һәм билгеләнгән тәртиптә Биектау авыл жирлеге Советына карауга һәм кабул итүгә тәкъдим итәргә тиеш.

4. Әлеге карап Биектау муниципаль районының Интернет чөлтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> Татарстан Республикасы хокукуй мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru/>.

5. Әлеге каарның үтәлешен контролльдә тотам

Совет рәисе, авыл
жирлеге башлыгы

А. К. Шәйдуллина

1 нче күшымта
Биектау авыл жирлеге Советы
каары буенча
Зэй муниципаль районы
2018 елның 11 мае, № 359
ПРОЕКТ

**СОВЕТ ВЫСОКОГОРСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422700, Республика Татарстан, Высокогорский район,
с. Высокая Гора, ул. Юбилейная, 1А

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ВЫСОКОГОРСКОГО АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422700, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Биектау авылы, Юбилей ур., 1А

тел./факс 8(84365) 74-779, 74-778, e-mail: Vgor.Vsg@tatar.ru

КАРАР

«_____» 2018 ел

КАРАР

№ _____

**Татарстан Республикасы Биектау
муниципаль районы Биектау авыл
жирлеге муниципаль берәмлеге
территориясен төзекләндерү
кагыйдәләрен раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациисе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-ПР номерлы боерыгы нигезендә, Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставына таянып, Биектау авыл жирлеге, Биектау авыл жирлеге Советы,

КАРАР КЫЛА:

1. Күшымта нигезендә «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясендә төзекләндерү кагыйдәләре " н расларга.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Биектау авыл жирлеге Советының» Биектау авыл жирлеге территорииясендә төзекләндерү, чисталыкны һәм санитар тәртипне тәэммин итү кагыйдәләрен раслау турында "2015 ел, 27 май, 185 нче каары үз көчен югалткан дип санау хакында" 2015 ел, 27 май, 385 нче каары

3. Элеге каар Биектау муниципаль районының Интернет чөлтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш [http://vysokaya-](http://vysokaya)

gora.tatarstan.ru/ Татарстан Республикасы хокукий мәгълүмат порталында
<http://pravo.tatarstan.ru/>

4. Әлеге карарның үтәлешен контролъдә тотам

Совет рәисе, авыл
жирлеге башлыгы

А. К. Шәйдуллина

Күшүмтә

Расланган:

Биектау Советы Каары Белән

Биектау авыл жирлеге

ТР муниципаль районы

2018 елның 11 мае, № 359

Кагыйдә

**Биектау муниципаль районы, Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге
территориясендә төзекләндерү эшләре
Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Каары**

1. Гомуми нигезләмәләр

Статья 1. Төп нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен төзекләндерүнең әлеге кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен жыештыру һәм карап тоту буенча эшләрне башкару тәртибен (алга таба-кагыйдәләр) билгели - авыл жирлеге) санитария кагыйдәләре нигезендә, җирлектә чисталык һәм тәртип тәэмин итү буенча бердәм нормалар һәм таләпләр, биналар (торак йортларны да кертеп), Корылмалар һәм җир кишәрлекләрен карап тоту буенча таләпләр, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы кыяфәтенә карата, аларны төзекләндерү буенча эшләр исемлеге һәм аларны үтәүнең ешлыгы билгеләнә, шулай ук биналарның (булмәләрнен) һәм корылмаларның тирә-юнье төзекләндерүдә катнашу тәртибен, авыл жирлеге территорииясен төзекләндерү (урамнарны яктыртуны да кертеп), территорияләрне яшелләндерү, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту).

1.2. Әлеге Кагыйдәләрнең хокукый нигезе-Россия Федерациясе Конституциясе, "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, "халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында" 30.03.1999 ел, № 52-ФЗ Федераль закон, "җитештерү һәм куллану калдыклары турында" 24.06.1998 ел, № 89-ФЗ Федераль закон, 2002 елның 10 гыйнварындагы Федераль закон. СНиП "сәнәгать предприятиеләренең генераль планнары", СНиП 2.07.01-89 "шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү", СНиП III-10-75 "җитештерү һәм кабул итү кагыйдәләре. Территорияне төзекләндерү" темасына семинар-кинәшмә, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының 2017 елның 13 апрелендәге боерыгы белән расланган Муниципаль берәмлекләр территорияләрен төзекләндерү буенча нормаларны һәм кагыйдәләрне эшләү буенча методик рекомендацияләр. № 711/пр (алга таба-методик рекомендацияләр), Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставы.

1.3. Ҙирлектәге территориияләрне төзекләндерү һәм санитар тоту өчен жаваплы субъектлар булып тора:

1) дәүләт яки муниципаль милектәге территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча - әлеге объектларның хужалары һәм (яки) аннан файдаланучылары (физик һәм юридик затлар);

2) дәүләт яки муниципаль милектә булган, өченче затларга биләүгә һәм (яки) файдалануга тапшырылмаган территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенчадәүләт хакимиите органнары, жирле үзидарә органнары;

3) милекнең башка рәвешләрендәге территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча - объектлар һәм территорияләр милекчеләре (физик һәм юридик затлар).

Территорияләрне төзекләндерү һәм санитар totu буенча бурычлар йә төзекләндерү һәм санитар карап totu өчен жаваплы субъектлар йә төзелгән килешүләр нигезендә башка затлар тарафыннан үтәлә.

1.4. Биектау муниципаль районы Красносельский авыл жирлеге башкарма комитетына территорияләрне жыештыру һәм санитар totu, чисталыкны һәм тәртипне саклау буенча эшләр башкаруга килешүләр һәм муниципаль контрактлар төзү, эшләрнең үтәлешен координацияләү, Эшләрнең срокларын һәм сыйфатын контролльдә totu йәкләнә.

1.5. Әлеге кагыйдәләр, аларның ведомствога каравына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, барлық оешмалар, жирлек территориясендә үз эшчәнлекләрен гамәлгә ашыручы шәхси эшмәкәрләр, жирлек территориясендә яшәүче яки яшәүче барлық гражданнар (алга таба - оешмалар һәм гражданнар) тарафыннан үтәлергә тиеш.

Статья 2. Төп терминнар һәм төшенчәләр

2.1. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре - Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актлары, шулай ук Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү элементларына карата таләпләрне, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү буенча чаラлар исемлеген, аларны үткәрү тәртибен һәм вакытын билгели торган муниципаль хокукий акт;

2.2. Территорияне төзекләндерү элементлары-декоратив, техник, планировка, конструктив жайлланмалар, үсемлек компонентлары, төрле жиһазлар һәм бизәү төрләре, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар булмаган корылмалар, тышкы реклама һәм төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълүмат.

2.3. Шәһәр мохите-ул билгеле бер территориядә яшәү мохитен характерлаучы һәм бу территориядә яшәүнең уңайлылыгын билгели торган табигый, архитектура-планлаштыру, экологик, социаль-мәдәни һәм башка факторлар жыелмасы. Әлеге документ кысаларында «шәһәр мохите» төшенчәсе шәһәр һәм авыл жирлекләренә карата да кулланыла.

2.4. Юл өслегенә капиталь ремонт ясау-юл килеме һәм өслек, Жир өслеге һәм юл корылмалары тулысынча торғызыла торган эшләр комплексы, тузган конструкцияләрне һәм детальләрне алмаштыра яки аларны ин нык һәм озак вакытка алыштыра, ремонтлана торган юл өчен билгеләнгән нормалар чикләрендә автомобилльләрнең хәрәкәт интенсивлыгы артуны һәм төп йөкләнешләрен исәпкә

алып, юлның геометрик параметрларын арттыра.

2.5. Шәһәр мөхитенең сыйфаты-территориянең һәм аның өлешләренең комплекслы характеристикасы, ул халыкның төрле катламнары өчен көндәлек тормыш уңайлығының дәрәжәсен билгели.

2.6. Шәһәр тирәлеген комплекслы үстерү-жирлек тормышының барлық дәрәжәләрендә индикаторы тәжрибәләрне һәм технологияләрне яхшырту, яңарту, трансформацияләү, куллану, шул исәптән инфраструктура, идарә итү, технологияләр, шәһәр халкы һәм ширкәтләр арасында коммуникацияләрне үстерү.

2.7. Шәһәр мөхитенең сыйфат критерийлары - шәһәр мөхитенең сыйфат параметрларын үлчәүгә туры килә торган сан яғыннан һәм сыйфат яғыннан.

2.8. Төзекләндерү әлементларының нормалаштырыла торган комплекслы жирлек территориясендә куркынычсыз, уңайлы һәм кызыклы тирәлек булдыру өчен төзекләндерү әлементларының минималь ярапчы.

2.9. Шәһәр мөхитенең сыйфатын бәяләү-халыкның тормыш сыйфатын күтәрү һәм территориянең жәлеп итүчәнлеген арттыру максатларында территорияне төзекләндерү һәм үстерү буенча чаралар исемлеген әзерләү һәм нигезләү өчен жирлек территориясендә шәһәр тирәлеге әлементларының билгеләнгән критерийларга туры килү-килмәве турындагы объектив таныклыklарны алу процедуrasesы.

2.10. Жәмәгать киңлекләре-жирлек территорияләре, алар халык өчен даими ачық, шул исәптән мәйданнар, урамнар, жәяүлеләр зоналары, скверлар, парклар. Статусы жәмәгать пространствосы күздә тота булмау өчен түләү баруы. Ижтимагый киңлекләр резидентлар һәм кунаклар тарафыннан төрле максатларда, шул исәптән аралашу, ял итү, спорт белән шөгыльләнүү, гражданнар жыелышлары үткәрү, эшмәкәрлек эшчәнлеге алыш бару, гамәлдәге законнар таләпләрен исәпкә алыш файдаланыла ала.

2.11. Төзекләндерү объектлары - жирлек территориясендә төзекләндерү эшләре алыш барыла.

2.12. Юл-торак һәм магистраль урамнарның машиналар йөрү өлешләренә, борылыш мәйданнарына якын юл.

2.13. Төзекләндерү проекты-текст һәм график формадагы материаллардан торган һәм территорияне һәм башка төзекләндерү объектларын төзекләндерү буенча проект чишелешләрен (шул исәптән чәчәкләрен) билгели торган документлар.

2.14. Төзекләндерү объектын үстерү-гамәлдәге Төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының яңа һәм сыйфатлы торышын яхшыртуга юнәлдерелгән эшләрне тормышка ашыру.

2.15. Төзекләндерү объектын қарап тоту-төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының тиешле техник, физик, эстетик халәтендә тоту.

2.16. Шәһәр тирәлеге субъектлары-торак пунктта яшәүчеләр, аларның жәмәгатьчелеге, ижтимагый, эшлекле оешмалар, хакимият органнары һәм торак пункт үсешенә йогынты ясый торган башка социаль-икътисадый тормыш субъектлары вәкилләре.

2.17. Каты ёслек - юл килемнәре составындагы юл катламы.

2.18. Территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чар, карны жыю, чыгару, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-

эпидемиологик иминлеген тәэмін итүгे һәм әйләнә-тире мохитне саклауга юнәлтелгән башка چаралар.

2.19. Муниципаль заказчы-Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге башкарма комитеты яки аның жирлекне төзекләндерүү, жыештыру һәм санитар чистарту буенча эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгө вәкаләтле органы.

2.20. Махсуслаштырылган оешма-санитар чистарту һәм төзекләндерүү өлкәсендә гамәлдәге законнар нигезендә эшчәнлек алыш баручы, кирәклө ресурслар һәм тиешле рөхсәт документлары (лицензия) булган предприятие, оешма, учреждение яки юридик зат оештырмыйча эшкуар.

2.21. Калдыкларны туплау-аларны алга таба эшкәртүү, утильләштерүү, заарсызландыру, урнаштыру максатларында унбер айдан да артык вакытка калдыклар туплау.

2.22. Подрядчы-Россия Федерациясе Граждан кодексы нигезендә заказчылар белән төzelә торган подряд килешүе һәм (яки) муниципаль контракт буенча эшләрне башкаручы физик һәм юридик затлар.

2.23. Шәһәр территориясе-жирлекнең юридик һәм физик затларга милек хокуқында яисә башка хокукта (арендадан тыш) булмаган территориясе.

2.24. Предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр һәм башка хужалык итүче субъектлар территориясе-мәйданы, чикләре, урыны, хокукый статусы һәм законда каралган хокукларда юридик һәм физик затларга максатчан билгеләнеше белән бирелгән (беркетелгән) башка характеристикалары булган территория.

2.25. Якындагы территория-биш һәм унбиш метрдан да ким булмаган территория, шул исәптән тротуарлар, газоннар һәм яшел зоналар, турыдан-туры биналар, корылмалар, шул исәптән индивидуаль торак йортлар чикләренә, шулай ук предприятие, оешма, учреждение, башка хужалык итүче субъектлар һәм индивидуаль торак йортлар территориясе чикләре буенча билгеләнгән киртәләргә туры килә.

Якындагы территориядә 0-15 метр интервалында юл якын-тире территориянең барлык объектлар өчен, шул исәптән индивидуаль торак йортларны да кертеп, якын-тире дә урнашкан очракта, юлның якын чите яки бордюрный таш булып тора, ул урамның машиналар йөрүү өлешен чикли.

Бер-берсенә якын урнашкан объектлар (ишегалды эчендә) өчен төрле милек формасындагы һәм хезмәт күрсәтүнең гомуми территориясе белән жыештыру чиге тигез арада уза. Линия корылмаларының һәм коммуникацияләрнең жир өсте өлешләренә якын-тире территория-корылмаларның һәм коммуникацияләрнең тышкы линиясенниң һәр якка 6 метрдан да ким булмаган жир участогы.

Аерым торучы объектлар өчен якындагы территория радиусы әлеге объектның жир кишәрлеге чикләрнән унбиш метр тәшкил итә. Янәшәдәге территория бушлык, шәһәр урманнары, башка төзелмәгән территорияләр булган очракта, янәшәдәге территориянең киңлеге аерым торучы объектлар буларак билгеләнә.

2.26. Беркетелгән территория - әлеге территорияне төзекләндерүү һәм санитар тоту максатларында физик һәм юридик затлар яки шәхси эшмәкәрләр белән килешүү, килешүү нигезендә беркетелгән иҗтимагый энәмияттәгө (гомуми файдаланудагы территория, якын-тире территория) территориянең бер өлеше.

2.27. Каты коммуналь калдықлар-физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдықлар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүү максатларында физик затлар тарафыннан аларны торак урыннарда куллану процессында үз Куллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдықларга шулай ук юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге процессында барлыкка килә торган һәм физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдықлар составы буенча охшаш калдықлар керә.

Калдықларның әлеге төрөн барлыкка китерүү нормативлары муниципаль норматив хокукуй актлар белән билгеләнә.

2.28. Территорияләрне санитар чистарту - каты көнкүреш калдықларын жыю, чыгару.

2.29. Рөхсәтсез чүп-чар ташлау-җитештерүү һәм куллану калдықларының үз белдекләре белән ташлану (урнаштыру) яки 50 кв.метрдан артык мәйданда һәм 30 кубометрдан артык мәйданда жыелуы нәтижәсендә барлыкка килгән.

2.30. Ишегалды территориясе - торак бина янындагы һәм анда яшәүче затларның гомуми кулланылышинда булган, периметр буенча торак биналар, корылмалар һәм киртәләр белән чикләнгән жири кишерлекенең бер өлеше.

2.31. Вакытлыча төзелеш - төзелешкә рөхсәт бирүне таләп итми торган капиталь төзелеш объектлары булмаган объектлар, тирәнрәк фундаментлар, жири асты биналары төзүне күздә тотмый, инженерлык коммуникацияләрен су астына алуны таләп итми һәм эшнең чикләнгән вакыты белән характерлана. Аларга павильоннар, киосклар, навеслар, палаткалар, металл гаражлар һәм башка шундый объектлар керә.

2.32. Газон-төзекләндерүү элементы, ул үз эченә кискен үләнне һәм башка үсемлекләрне ала.

2.33. Күләме 2 м² дан артмаган конструкция дивары өслеге буенда урнашкан элмә такталар реклама характеристындагы мәгълүматлар булмаган федераль законнар нигезендә кулланучыга мәжбүри мәгълүматны ачу яки тарату өчен билгеләнгән.

2.34. Жәмәгать транспортты тукталышы-павильон, эскәмияләр һәм урналар белән жиһазландырылган, чикләре һәм тукталышлары белән жиһазландырылган, бер үк вакытта жәмәгать транспортның кимендә 2 чарасын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән территория.

2.35. Тротуар-1 метрдан да ким булмаган кинлектәге урамнар һәм юллар буенда каты өслеккә ия жәяүлеләр зонасы.

2.36. Урам - транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен жайлыштырылган яисә жайлыштырылган, жири полосасы яисә торак пунктлар чикләрендә урнашкан ясалма корылманың өслеге, шул исәптән тиз йөрешле һәм көйләнә торган магистраль юлы, жәяүлеләр һәм парк юлы, фәнни-җитештерүү, сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында (районнарда) юл.

2.37. Биналарның фасады-бинаның тышкы яғы яки корылманың.

2.38. Яшел үсентеләр-агач, агач-куак, куак һәм үлән үсемлекләре-ясалма һәм табигый үсемлекләр.

2.39. Яшел үсентеләрне заарлау-жири өстө өлешенә һәм тамыр системасына механик, химик һәм башка зыян китерүү, үсешне туктатмау.

2.40. Яшел үсентеләрне юк итү-үсешнең туктатылуына китерә торган яшел үсентеләрне заарлау.

2.41. Яшел утыртмаларның торғызы бәясе-Муниципаль милектәге яшел үсентеләргә зыян китергән өчен туләнә торган, яшел үсентеләрне санкцияләнмәгән күчереп утыртканда яисә сүткәндә, шулай ук аларны зыян күргән яки юк иткәндә алына торган зыянны матди компенсацияләү .;

2.42. Стационар ваклап сату сәүдә чөлтәре-махсус жиһазландырылган һәм сәүдә алып бару өчен билгеләнгән биналарда (павильоннар, киосклар) урнашкан объектлар.

2.43. Стационар булмаган вак-төяк сәүдә чөлтәре-төрле һәм күпләп сату (палаткалар, прилавкалар, лоткалар, арбалар, кәржиннәр, автоприцеплар, автолавкалар, автоцистерналар h.б.) принципларында эшли торган объектлар, аларны урнаштыру жирлек башкарма комитеты раслаган стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасы белән билгеләнгән.

2.44. Кулланучылар-милекчеләр, арендаторлар, баланс тотучылар, жирдән файдаланучылар.

2.45. Яшел хужалык объекты-үсемлекчелек (чүптән тыш), билгеле бер территориядә архитектура-Ландшафт ансамбле, шул исәптән Яшел хужалык жиһазлары (парклар, урман парклары, скверлар, газоннар, яшел зоналар h.б.).

2.46. Жирлек территориясен чистартуның Генераль схемасы - ул калдыкларны жыю, дайми рәвештә бетерү, урнаштыру, шулай ук калдыкларны жыю, заарсызландыру һәм эшкәрту методларын, торак пунктларның территориияләрен чистарту һәм жыештыру системасы өчен маҳсус машиналар, механизмнар, жиһазлар һәм инвентарьлар, калдыкларны урнаштыру һәм эшкәрту объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләү, калдыкларны изоляцияләү, урнаштыру һәм эшкәрту объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләүнен максатчанлыгын билгели һәм тәэммин итә торган территориаль-планлаштыру документы булып тора., эйләнә-тирә мохиткә заарлышы матдәләрнең әләгүен булдырмау максатларында, маҳсус саклагычларда алга таба да файдаланылырга тиеш түгел.

Бүлек 2. Жирлек территориясен санитар чистарту һәм төзекләндерү

Статья 3. Жирлек территориясен санитар чистарту

3.1. Юридик һәм физик затлар, аларның оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, үзләренең милек хокуқында яки башка әйбер хокуқында яки жир кишәрлекләренең һәм якын-тирә территорияләрнең (шәхси йортлар, предприятие, оешма, учреждение территориияләрендә) үз вакытында һәм сыйфатлы чистартылуын, гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә, төзекләндерү элементларын (юлларны, тротуарларны, газоннарны, кече архитектура формаларын, яктырту, су бүлүне h. б.) жимерүне һәм жимерүне тәэммин итәргә бурычлы., үз белдеген белән төрле төрдәге хужалык һәм вакытлыча корылмалар төзү.

3.2. Каты көнкүреш калдыкларын жыю, вакытлыча саклау, дайми чыгару һәм территорияләрне жыештыру системасын оештыру эйләнә-тирә мохитне саклау һәм Кеше саулыгы өлкәсендә Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән экологик, санитар һәм башка таләпләр нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

3.3. Житештерү һәм куллану калдыклары халық һәм яшәү тирәлеге өчен куркынычсыз булырга һәм Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, жирле үзидарә органнарының санитар кагыйдәләре һәм башка норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиешле житештерү, куллану, заарсызландыру, транспортлау, саклау һәм күмелергә тиеш.

3.4. Жирлек территориясен чистарту һәм чистартуның барлық төрләре буенча ҹаралар үткәрү чираты, эш күләмнәре, чистарту системасы объектларын җыю системасы һәм методлары, урнаштыру билгеләнгән тәртиптә расланган генераль чистарту схемасы нигезендә билгеләнә.

3.5. Житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләнмәгән чүплекләрдә урнаштырган затларны ачыклау, житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү һәм чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү муниципаль Төзекләндерү кагыйдәләре нигезендә әлеге территорияләрне җыештыруны тәэмин итәргә тиешле затлар исәбенә башкарыла.

3.6. Жир кишәрлегендә, торак яки торак булмаган бинада үзенец көнкүрещ һәм хужалық эшчәнлеген башкаручы, аренда килешүе яки милекче белән башка килешү нигезендә калдыкларны җыю, чыгару һәм утильләштерүне мөстәкыйль оештырмаган очракта, әлеге житештерүче калдыкларын җыю, чыгару һәм утильләштерү буенча бурычлар алда аталган күчемсез милек объектлары милекчесенә йөкләнә.

3.7. Каты коммуналь калдыкларны җыюның билгеләнгән тәртибен тәэмин иту һәм аны үткәрү өчен җаваплылык калдыкларны җыю һәм вакытлыча саклау урыннарының милекчеләренә йөкләнә.

3.8. Ремонт вакытында барлыкка килгән калдыкларны чыгару әлеге ремонтны башкаручы затлар тарафыннан мөстәкыйль башкарыла.

3.9. Конкрет махсус оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнар тарафыннан беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннары, мәйданнарны, урамнарны һәм юл чөлтәрен чистарту эшләрен оештыру Биектау авыл жирлеге башкарма комитетына йөкләнә.

3.10. Конкрет махсуслаштырылган оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнарга беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннары, мәйданнарны, урамнарны һәм юл чөлтәрен чистарту өчен җаваплылык муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә подрядчыга йөкләнә.

3.11. Бүлү полосаларының санитар торышы, шулай ук юл йөрү өлешендәге коймаларны, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту буенча эшләрне оештыру муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.12. Аеру полосаларының санитар торышы, шулай ук юлларның машиналар йөри торган өлеше коймаларын, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту өчен оператив идарә хокукинда булган затларга җаваплылык йөкләнә.

3.13. Эшләрне оештыру һәм ваклап сату урыннарының санитар торышы һәм хезмәтләр курсәтү өчен җаваплылык әлеге төр эшчәнлекне гамәлгә ашыручи затларга ваклап сату (күчмә) сәүдәсен оештыру хокукина рөхсәт нигезендә йөкләнә.

3.14. Якын-тирә газоннарда, сәүдә палаткалары, киоск h. б. түбәләрдә

савытлар саклау рөхсәт ителми.

3.15. Жәмәгать транспорты тұкталышларын қарап тоту һәм санитар торышы өчен әшләрне оештыру (баланстагы тұкталышлардан тыш) муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.16. Жир өсте һәм грунт суларын урамнардан, юллардан, тротуарлардан бүлеп бири өчен билгеләнгән канатуларны, торбаларны һәм дренажларны қарап тоту һәм чистарту, яңғыр канализациясе коллекторларын һәм яңғыр қабул иту коеларын чистарту өчен жараплылық муниципаль заказчыга бюджет финансавы нигезендә йөкләнә. Ведомство су бұлу корылмалары һәм системалары тиешле ведомстволарга яки Коммуналь предприятияләр белән килешүләр буенча хезмәт күрсәтелә.

3.17. Электр тапшыру линияләрен, газ, су үткәргеч һәм жылылық чөлтәрләрен, трансформатор подстанцияләрен (ТП), бұлу пунктларын (РП) урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлеп бирелгән территорияләрне жыештыру һәм чистартуны әлеге чөлтәрләрдән, электр тапшыру линияләрен һәм объектларны файдаланучы оешмалар көче һәм чарапары белән башкарырга киңәш ителә. Әлеге пункктта күрсәтелгән чөлтәр хужасыз булса, территорияләрне жыештыру һәм чистартуны хужасыз мөлкәтнәң сакланышын тәэммин иту һәм алардан файдалану турында килешу төзелгән оешмалар башкарырга киңәш ителә.

3.18. Жәмәгать бәдрәфләрен қарап тоту һәм Санитар торыш өчен әшләрне оештыру, жәмәгать бәдрәфләренең санитар нормаларына туры китереп, объектлар балансында булган предприятиеләргә йөкләнә.

3.19. Биектау авыл жирлеге башкарма комитеты қарары нигезендә, гражданнарны муниципаль берәмлек территориясен жыештыру, төзекләндөрү һәм яшелләндөрү әшләрен башкаруга жәлеп итәргә кирәк.

3.20. Жирлек территориясендә тыела:

- территорияләрне металл лом, төзелеш һәм көнкуреш чүп-чары, шлак һәм башка калдыклар белән пычрату, ягулық-майлау материаллары, нефть продуктлары белән пычрату, калдыклар чүплеге урнаштыру . ;

- калдыкларны, калдыкларны жыю өчен махсус бирелгән урыннардан һәм контейнерлардан тыш, урнаштыру, юынты суларны су бұлу каналларына, кюветларга, рельефка, яңғыр канализациясенең Су қабул иту коеларына ташлау;;

- стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук ял иту өлкәсендә хезмәт күрсәту өлкәсө объектларын (аттракционнар, надувные батутлар, велосипедларны прокатка алу, роликлар һәм халыкның ялын һәм күңел ачуын оештыру өчен файдаланыла торган башка шундый объектлар), билгеләнгән тәртипне бозып урнаштыру.;

- Яшел утыртмаларда (агачларда, куакларда h. б.), Көнчыгыш торбаларда, урам коймаларында, асфальт һәм плитка катламнарында һәм бу максатлар өчен билгеләнмәгән башка урыннарда реклама-мәғълүмати материаллар урнаштырырга;;

- автотранспорт чарапарын юарға һәм чистартырга, елга һәм сулыклар ярларында, ишегалларында һәм урамнарда, күпләп йөри торган урыннарда, елга һәм сулыклар ярларында кер юу һәм келәмнәр ясарға;;

- йөкне сүс белән ташу, тракторларны авыл урамнарына асфальт белән капланган чабу;

- юлларны пычратучы, тузанлы йөкләр, эретмәләр, яфраклар, брезент

капламыйча калдыклар, бу максатлар өчен жиһазланмаган машиналарда сыек йөклөр ташырга;;

- урамнары, мәйданнары, гомуми файдаланудагы ишегалды территорияләрен жир эшләре башкаруга тиешле рөхсәттән башка казу, шулай ук жир эшләрен башкаруга рөхсәт белән билгеләнгән срокта казу урыннарын тиешле халәткә китерү буенча чаралар күрмәскә; ;

- бу максатлар өчен билгеләнмәгән грунт, чүп-чар, калдыклар, кар, бозны чүп-чардан арындыру һәм чүп-чардан арындыру;;

- урамнара, тротуарларда, газоннара төзелеш материалларын туплау, гамәлдәге законнары бозып, квартал эчендәге юлларны һәм йортларга керү юлларын ябу;

- тәртип, кәгазь, чүп-чарны газоннарга, тротуарларга, урам, мәйдан, ишегалды территорияләренә, паркларга, скверларга һәм башка жәмәгать урыннарына ташларга;;

- бакча диваннары, эскәмияләр, пачкать, чүп савытларын, урам утлары фонарыларын бозарга яки юк итәргә, башка кече архитектура формалары;

- биналарда һәм корылмаларда язулар ясарга һәм кияргә;

- сметаларны һәм көнкүреш калдыкларын кое капкачларына, янгыр канализациясенең Су кабул итү рәшәткәләренә, лотокларга, кюветларга ташларга;;

- чүп-чарны, яфракларны һәм коры үләнне, тараны, житештерү калдыкларын яндыру, учак ягу, шул исәптән предприятиеләрнең һәм шәхси йортларның эчке территорияләрендә;

- әлеге максатлар өчен билгеләнмәгән урыннара урам сәүдәсен оештырырга;

- чөлтәрләргә һәм коммуникацияләргә үз белдеген белән тоташырга;

- фасадларны үз белдеген белән үзгәртеп корырга, барлық типтагы гаражлар урнаштырырга, билгеләнмәгән урыннара тышкы мәгълүматны йөртүчеләр, кече архитектура формалары урнаштырырга, жир кишәрлекләренең киртәләрен тиешле рөхсәтсез урнаштырырга . ;

- яшел үсентеләрне ватарга, бозарга һәм юк итәргә, кәүсәләрдәге үз белдеген белән үрчетелгән пычакларны, гамак һәм таган агачларына элеп куярга, килем киптерү өчен бауларга элеп куярга, аларга кадак сугарга.;

- повреждать һәм уничтожить газоннар;

- атларны, хайваннары һәм башка хайваннары, балалар һәм спорт мәйданчыкларында, мәктәпкәчә балалар учреждениеләре, мәктәпләр һәм башка уку йортлары территорияләрендә, сәламәтлек саклау объектлары һәм административ учреждениеләр территорияләрендә, газоннара, халык ял итә торган урыннара, шулай ук атларны, хайваннары һәм башка хайваннары, кошларны халык күпләп су көнү өчен билгеләнгән урыннара йөртүгә юл куярга.

Статья 4. Төзекләндерү элементлары.

4.1. Яшелләндерү-территорияне төзекләндерү һәм Ландшафтлы оештыру элементы, ул жирлек тирәлекен үсемлек компонентларын актив кулланып формалаштыруны, шулай ук жирлек территориясенең элек барлыкка килгән яки башта булган табигый мохитне саклауны тәэмин итә.:

4.1.1. Яшелләндерүнен төп төрләре булып массивлар, төркемнәр, солитерлар, тере киртәләр, кулислар, боскетлар, шпалерлар, газоннар, чәчәклекләр,

утыртмаларның төрле төрлөре (аллея, гади, букует h.б.) тора.

Объектларны реконструкцияләү, урамнар, мәйданнар, парклар, скверлар территорияләрендә агач һәм куаклар утырту, скверларны һәм паркларны чәчәкләр белән бизәү, шулай ук ландшафт архитектурасы объектларын капиталь ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләрен Красносельский авыл жирлеге башкарма комитеты белән килешеп кенә башкарырга була.

4.1.2. Объектлар территорияләрен яшелләндерүне проектлаганда кинәш ителә:

- гамәлдәге үсемлекне, агач үсемлекләренең һәм үлән катламының торышын бәяләргә;

- агач үсемлекләренең корыган зыяннарын ачыклау, аларны бетерү буенча чаралар эшләү;;

-ял итү зонасының гомуми мәйданының 80% ыннан да ким булмаган күләмдә үлән катламын, агач-куак һәм яр буе үсемлекләрен саклауны тәэмин итәргә.

4.1.3. Жирлек территориясендә ике төрле яшелләндерү кулланыла: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль-үсемлекләрне махсус күчмә савытларга утырту (контейнерлар, вазоннар h.б.).

4.1.4. Су белән тәэмин итү, ташландык сularны ағызу һәм канализация, газ, жылылык белән тәэмин итү, электр линияләре инженерлык чeltәрләреннән 2 метрдан да ким булмаган арада агачлар утыртуны гамәлгә ашырырга.

4.2. Катлам:

4.2.1. Өслек өслеген каплау жирлек территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэмин итә, шулай ук эйләнә-тирәлекнең архитектур-сәнгать кыяфәтен формалаштыра.

4.2.2. Жирлек территориясен төзекләндерү максатыннан түбәндәгә капламалар билгеләнде::

- каты (капиталь) - асфальт-бетон, цемент-бетон, табигый таш h. б. материаллардан ясалган монолит яки жыелма командалар.;

- табигый яки ясалма коелучы Материаллардан (ком, вак таш, гранитлы чүплекләр, керамзит, резин крошка h. б.) ясала торган йомшак (капиталь булмаган) - табигый хәлдәге, коры катнашмалар, тыгызланган яки ныгытылган бәйләгечләр белән ныгытылган яки ныгытылган коры катнашмалар.;

- үлән катламын әзерләү һәм утырту буенча махсус технологияләр буенча башкарыла торган газоннар - газоннар;

- катнаш - представляющие ярашуы катлам күрсәтелгән югарырак (мәсәлән, плитка, утопленная бу газон, h.б.).

Проектта кулланыла торган өслек төрен ныклы, ремонтка яраклы, экологик яктан чистартырга ярамый.

4.2.3. Каплам төрләрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә кабул итәргә кирәк: каты - проектлау вакытына гамәлдә булган иң чик йөкләнешне, характерны һәм хәрәкәт составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алыш; йомшак - аерым төр территорияләрне (балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне урамда йөртү өчен мәйданчыкларны, жәяү йөрү юлларын h.б. объектларны) төзекләндергәнде аларның үзенчәлекле үзенчәлекләрен исәпкә алыш; газон һәм экологик объектлар буларак катнаш.

4.2.4. Каты өслек төрләрен коры халәттә элү коэффициенты 0,6, юешлектә 0,4

коэффициенты белән билгеләргә киңәш итәлә. Кафель, метлах плиткасы, жәяүлеләр коммуникацияләре территориясендә ясалма һәм табигый таштан ясалган плитәләрне каплау, баскыч баскычларында, керү төркемнәре түбәләре мәйданчыкларында кулланылмаска кирәк.

4.2.5. Проектлаганда, өслек суларын чыгаруны тәэмин итә торган каты өслек өслеген каплауны күздә тотарга кирәк.

Куәт зонасында урнашкан агачларга саклауның башка төрләре (өстәл рәшәткәләре, бордюрлар, периметраль эскәмияләр h.б.) булмаганда, кәүсәдән 1,5 метрдан да ким булмаган радиуста капламаларның саклагыч төрләрен: вак таш, галечное, газон чәчеп, "кәрәз" не күздә тотарга киңәш итәлә. Саклагыч катлам бер дәрәҗәдә яки жәяүлеләр коммуникацияләренең өслеге югарырак булырга мөмкин.

4.3. Борт ташлары:

4.3.1. Тротуар һәм машиналар йөрү өлеше кисешкән урында юл борт ташлары куярга кирәк. Борт ташлары машиналар йөрү өлешен нормативтан 150 мм да ким булмаган күләмдә арттыру белән билгеләнә, ул өслекләр ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

4.3.2. Автотранспортның газонга бәрелүенә юл куймас өчен, газон белән хәрәкәт итү өлеше капланган урыннарда борт ташлары куела.

4.3.3. Газонны саклау һәм жәяүлеләр тротуарларын каплау өчен газон дәрәҗәсеннән кимендә 50 мм, ким булмаган арада 0,5 мм артыклык бируче бакча борты куела.

4.4. Баскычлар, баскычлар, пандуслар:

4.4.1. Жәяүлеләр коммуникацияләреннән Тайпылганда жирлек территориясендә баскычлар урнаштыру күздә тотыла.

4.4.2. Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка массалы объектлар урнашкан урыннарда тәп жәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалилар йортларында һәм баскычларда аларны пандус белән жиһазландыруны күздә тотарга кирәк.

4.4.3. Пандус булырга тиеш үтәлгән берничә материал белән шероховатой текстурой өслеге башка горизонтальных канавок. Киртәләү пандусы булмаган очракта 75 мм биеклектәге киртәләү бортикын һәм поручнины күздә тотарга кирәк.

4.4.4. Баскычның яки пандусның ике яғы буенча да 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисештәге 800-920 мм биеклектәге поручнины күз алдында тотарга кирәк, ул кул белән колачлау өчен уңайлы һәм дивардан 40 мм ераклыкта тора.

4.5. Коймалар:

4.5.1. Жирлек территориясендә тәзекләндерү максатларында жир участоклары һәм оешмалар, рекреацион зоналар чикләре буенча 0,3-3,0 м биеклектәге коймалар (декоратив, саклагыч) куллануны күздә тотарга рөхсәт итәлә.

Жәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә чукрак һәм тимер-бетон коймаларны проектлаштыру тыела. Тышкы кыяфәтне жирлек администрациясе белән билгеләнгән тәртиптә килештергән очракта, декоратив металл коймалар куллану рөхсәт итәлә.

Шәхси торак тәзелешендәге жир участоклары коймаларының максималь биеклеге, тышкы кыяфәте һәм конструкцияләре муниципаль берәмлекнәң жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.

4.5.2. Киртәләрне проектлауны, аларның урнашына һәм гамәлдәге нормаларга, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарырга кирәк.

4.5.3. Жирлектәге магистральләр һәм транспорт корылмалары коймаларын ГОСТ Р 52299, ГОСТ 26804 ГОСТ нигезендә проектларга кирәк.

4.5.4. Газоннар тоташкан урыннарда, автотранспорт стоянкаларына, автомобильләр китү һәм газон аша тропларны таптату урыннарында 0,5 метрдан да ким булмаган биеклектәге саклагыч металл коймалар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

4.5.5. Жир асты корылмалары белән кисешкән урыннарда 1,1-3,0 м биеклектәге киртәләрне проектлаганды, ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирүче киртәләр конструкцияләрен күздә тотарга кирәк.

4.5.6. Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яки төзелеш һәм реконструкция эшләре житештерү зоналарында агачлар үсү урыннарында, яше, агач токымына һәм башка характеристикаларга карап, 0,9 м (һәм аннан күбрәк) диаметрлы саклагыч өстәл киртәләрен күздә тотарга кирәк.

4.6. Кече архитектура формалары:

4.6.1. Кече архитектура формаларына (МАФ) түбәндәгеләр керә: монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиЛЬ һәм вертикаль яшелләндерү өчен жайлланмалар, су жайлланмалары, шәһәр жиһазлары, муниципаль берәмлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жайлланмалар.

4.6.2. Су корылмаларына фонтаннар, эчәргә яраклы фонтанчиклар, бюветлар, декоратив сулыклар керә.

4.6.3. Эчәргә яраклы фонтанчиклар ял иту зоналарында һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннарда урнашкан. Эчәргә яраклы фонтанчик урнаштыру урыны һәм ача янын килүне каты өслек белән жиһазларга кирәк, биеклеге өлкәннәр өчен 90 см һәм балалар өчен 70 см дан да артмаска тиеш.

4.7. Муниципаль берәмлек жиһазлары:

4.7.1. Муниципаль берәмлек жиһазларына түбәндәгеләр керә: жәмәгать киңлекләре, рекреация һәм ишегаллары территорияләрендә урнашкан ял скамейларының төрле төрләре; өстәл уеннары, жәйге кафелар өчен мәйданчыкларда скамей һәм өстәлләр h. б.

4.7.2. Урнаштыру скамей кирәк күздә тотарга каты төрләрен каплау яки фундамент. Ял иту зоналарында, урман паркларында, балалар мәйданчыкларында йомшак катламнарга эскәмияләр урнаштыру рөхсәт ителә.

4.7.3. Өслеге скамья өчен ял башкарыла Агачтан Белән Төрле төрләре водоустойчивой эшкәрту.

Бәлки үтәргә скамья һәм өстәлләр берсе агач пень-бура, бүрәнәләр һәм плах, юк, сколов һәм кискен углов.

4.8. Спорт жиһазлары:

4.8.1. Спорт жиһазлары-ул халыкның барлык яшь төркемнәре өчен билгеләнгән, спорт, физкультура мәйданчыкларында урнашкан жиһаз.

4.8.2. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары завод житештерүендә дә, махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәдән һәм борыслардан эшләнгән булырга мөмкин.

4.9. Балалар мәйданчыклары:

4.9.1. Балалар мәйданчыклары төрле яштәге балалар өчен уеннар һәм актив ял иту өчен билгеләнгән.

4.9.2. Мәктәпкәчә һәм мәктәпкәчә яштәге балалар өчен балалар мәйданчыкларын торак төзелеше участогында, кече һәм урта мәктәп яшендәге мәйданчыкларны, комплекслы уен мәйданчыкларын төркем яки микрорайон Территорияләрендә, спорт-уен комплексларын һәм шуу урыннарын торак район паркларында урнаштырырга кинәш ителә.

4.9.3. Торак йортлар һәм ижтимагый биналар тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яштәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге - 20 м, комплекслы уен мәйданчыклары-40 м, спорт - уен комплекслары-100 м дан да ким булмаска тиеш.

4.9.4. Тарихи яки югары сыйфатлы төзелеш шартларында мәйданчыкларның құләме территориаль мөмкинлекләргә бәйле рәвештә, балалар мәйданчығы урнашачак урынга якын территориядә яшәүче күпчелек халыкның ризалығы белән, торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән 10 метрдан да ким булмаган ераклыкта кабул ителергә мөмкин.

4.9.5. Балалар мәйданчыклары транзит жәяулеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, чүп-чар җыю урыннарыннан, автотранспорт чараларын дайми һәм вакытлыча саклау участокларыннан изоляцияләнергә тиеш.

4.10. Спорт мәйданчыклары:

4.10.1. Спорт мәйданчыклары халыкның барлық яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгүльләнү өчен билгеләнгән.

4.10.2. Спорт мәйданчыклары чикләреннән алыш торак йорт тәрәзәләренә кадәр минималь ераклыкны, мәйданчыкларын тавыш характеристикасына карап, 20дән 40 м га кадәр кабул итәргә кинәш ителә.

4.10.3. Спорт мәйданчығында территорияне төзекләндерү элементлары исемлегенә йомшак һәм газон капламалары, спорт жиһазлары керә.

4.10.4. Мәйданчыклар 2,5-3 м биекләтәге челтәрле коймалар белән жиһазландырылырга тиеш, ә спорт мәйданчыклары янәшәсендәге урыннарда - 1,2 м биеклектә.

Статья 5. Урамнары яктыртуны оештыру

5.1. Урамнар, юллар, мәйданнар, ижтимагый территорияләр, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, җирлек башкарма комитеты раслаган расписание буенча, тәүлекнең каранғы вакытында яктыртылырга тиеш.

5.2. Урамнары яктырту челтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капиталь ремонтлау махсуслаштырылган оешмаларга башкарыла.

5.3. Яктырту жиһазлары эшендә электр үткәргечләрнең өзелүенә яки терәкләргә зыян китеүгә бәйле барлық яктырту жиһазлары эшендә житешсезлекләр ачыкланғаннан соң, ут жиһазларының милекчеләре (хужалары) тарафыннан юкка чыгарылырга тиеш.

5.4. Жирлек территориясендә тыела:

- үткәргечләрне һәм кабельләрне урам яктырту челтәрләренә һәм яктырту

жиһазларына үз белдегең белән тоташтыру;;

- урам яктырту чөлтәрләрен һәм яктырту жиһазларын үткәргечләрнең текә ярлары, терәк-таяныч, изолятор зыян күргән очракта эксплуатацияләү.

5.5. Урамнарны яктыртуны оештыруга карата техник таләпләр гамәлдәге техник нормалар һәм тиешле электр белән тәэммин итү чөлтәрләрен проектлауга кагыйдәләр белән билгеләнә.

5.6. Тышкы яктырту өчен урамнарны яктырту өчен билгеләнгән энергияне саклый торган яктыртыклар кулланырга кирәк. Урам яктырту жайламаларын монтажлаганда бер юлда яки бер юлда бер генә ут баганалары, терәк һәм кронштейн куллану рөхсәт ителә.

5.7. Светильникларны проект биеклеге, элмә тактасы, наклон почмагы, яктыртыклар һәм яктыртыла торган участокка кагылышлы нигезләмә нигезендә монтажларга кирәк.

5.8. Крепление светильников булырга тиеш ышанычлы һәм исключать мөмкинлеге ирекле үзгәртү нигезләмәсен светильнику эксплуатация процессында.

5.9. Урам-юл чөлтәре элементларын тәүлек якты вакытында яктырту яктыртыклары булу рөхсәт ителми, ремонт эшләрен башкару өчен кыска вакытлы көртөлүдән тыш.

5.10. Тышкы яктырту чөлтәрләренең төзелешен, үзгәртеп корылышын, ремонтын һәм торышын тиешле чөлтәрләренең милекчеләре (баланс тотучылары) контролльдә тота.

5.11. Чөлтәрләренең милекчеләре (баланс тотучылары) тышкы яктырту чөлтәрләренең энергия нәтижәлелеген арттыру буенча чараптар күрә, шул исәптән чөлтәрләрне һәм урамнарны яктырту белән идарә итү системаларын реконструкцияләү һәм модернизация

Статья 6. Урналар

6.1. Халық күпләп йөри торган урыннарда, урамнарда, пассажир транспорты тукталышларында, сәүдә объектларына керү урыннарында урналар куела.

Жирлек территориясендә урналар урнаштыру (күчерелергә мөмкин) милекчеләр, биналар, корылмалар яки аларда биналардан, шулай ук жир кишәрлекләре чикләрендә - төп һәм якын-тирә территория чикләрендә мөстәкыйль башкарыла.

6.2. Чүп савытлары төзек хәлдә, тулысынча, ләкин көненә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартылырга тиеш.

6.3. Чүплекләрне карап тоту һәм санитар торышы өчен жаваплылык 6.1. п. курсәтелгән затларга йөкләнә. Шулай ук якын-тирә территорияләрне жыештыручи оешмалар, учреждениеләр, предприятиеләр, сәүдә оешмалары да катнашты.

6.4. Чүплекләрне урнаштыру жәяулеләренең тоткарлыксыз хәрәкәт итүен, инвалид һәм балалар коляскалары йөрүен исәпкә алыш башкарыла.

6.5. Тыелган:

- чүп савытларын чүп-чар белән тулыландыру;
- тротуарларга һәм газоннарга чүп-чар сибү , шул исәптән чүп савытларын алмаштырганда;
- чүп-чар белән пакетларны З сәгатьтән артык вакыт эчендә территорияне жыештыру эшләрен башкарғаннан соң урнаштыру.

Статья 7. Биналарның, корылмаларның, коймаларның фасадларын карап тоту

7.1. Милекчеләр, биналар, корылмалар, корылмалар (шул исәптән вакытлыча), электр линияләре, кече архитектура формалары, мәгълүмат конструкцияләре, терәкләр, кронштейннар, тышкы яктырту жайлланмалары һәм элемтә чeltәre һәм башка төзекләндерү элементларын қулланучылар (шул исәптән вакытлыча), әлеге объектларны аларның техник халәтендә тотарга тиеш. Курсәтелгән объектлар чиста булырга, үз белдеген белән урнаштырылган мәгълүмати, (яки) реклама конструкцияләре, язулар өслегендә булмаска, шулай ук коррозиягә ия булмаска тиеш.

7.2. Эчтәлек фасадларын биналар (шул исәптән торак йортлар) үз эченә ала:

- конструктив элементларның һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, канатларын һәм аерым баскычларны, спусклар һәм баскычлар коймаларын, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны эксплуатациян күрсәткечләрен тоту.;

- водостокларның, водосток торбаларның һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм карап тотылуын тәэмин итү;

- герметизация, тегү һәм тегү тегүләр, ярыклар һәм сайлау;

- отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен торғызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту.;;

- тәрәзә юу;

- биналарны, корылмаларны һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары белән караплан башка таләпләрне үтәү.

7.3. Бина фасадларын һәм аларның конструктив элементларын үз белдеге белән яңадан жиһазландыру тыела. Биналарның фасадларын һәм аларның конструктив элементларын яңадан жиһазландыру Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарыла.

7.4. Биналар, корылмалар, корылмаларның фасадлары күзгә куренерлек зыян китерергә тиеш түгел, шул исәптән фасад өслегенең 5% тан артыгын били торган бизәкләү катламының жимерелүе, су үткәргеч торбалар, каргалар һәм чыгарылмаларның фасадлары.

7.5. Окрашенные өслеге фасадлар булырга тиеш равными, однотонным, башка таплар һәм поврежденных урыннар.

7.6. Биналарның, торак йортларның, коймаларның, корылмаларның (шул исәптән вакытлыча) фасадларын буяу, Капиталь һәм агымдагы ремонты аларның техник торышына һәм тышкы кыяфәтенә карап башкарыла.

7.7. Цоколейларны һәм фасадларны ремонтлау дымлы чистарту мөмкинлеге бирүче материаллар белән башкарыла.

7.8. Балкон, козырек конструкцияләренең жимерелү билгеләрен ачыклаганда, милекчеләр, биналарның, корылмаларның, корылмаларның баланс тотучылары, идарәче оешмалар кешеләрнең иминлеген тәэмин итү һәм мәгълүматның алга таба үсешен кисәтү буенча кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

7.9. Белем, Корылмалар фасадларын реконструкцияләү, шулай ук тәрәзә һәм ишек юлларын урнаштыру, алыштыру әлеге Кагыйдәләр нигезендә билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Статья 8. Сезонлы жыештыру үткәрүгө таләпләр

8.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне, шулай ук көзге-кышкы чорда тирә-юнъ территорияләрне жыештыру 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр бара. Нава шартларына бәйле рәвештә, кисken салкыннар башлану, кар яву һәм көзге-кышкы жыештыру вакытында салкын нава торышы урнашу сәбәпле, авыл жирлеге башкарма комитеты каравы белән үзгәртелергә мөмкин.

8.2. Көзге-кышкы чорда территорияне жыештыру бер үк вакытта кар, боз, чүп-чар чыгаруны күздә тота.

8.3. Нава шартларына карап, каты өслекле территорияләр кардан, боздан һәм кардан бөтен кинлеккә кадәр чистартылырга тиеш.

8.4. Бозлавыкта, беренче чиратта, бозлавыкка каршы материаллар белән чистартылган ком яки рөхсәт ителгән ком, күтәрелеш (шул исәптән баскычлар), чатлар, җәмәгать транспортны тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утыру мәйданчыклары, җәяүлеләр кичүе, тротуарлар чистартыла һәм коела.

8.5. Юлларны, мәйданнарны, тротуарларны, юлларны кардан чистартуны кар яву белән үк башларга кирәк. Кар күпләп явканда һәм кар ташыган вакытта тротуарларны һәм җәяүлеләр юлларын кардан чистарту автотранспортның һәм җәяүлеләрнең иминлеген тәэмин итүне исәпкә алыш, барлык кар яву вакытында башкаралырга тиеш.

8.6. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның кар, боз сөңгеләре, кәрниз элмәкләре, балкон, саклагыч козыреклар, элмә һәм башка чыгыш ясаучы конструкцияләрен, түбәләрне, боз сөңгеләрен, балконнарны чистарту бурычы мондый объектларның милекчеләренә йөкләнә.

8.7. Түбәләрне кардан чистарту һәм боз сөңгеләрен бетерү җәяүлеләр өчен саклык чараларын кулланып тәүлекнең якты вакытында башкарала. Шул ук вакытта агачларны, куакларны, электр үткәргечләрне, элемтә линияләрен, башка милекне саклау буенча чаралар күрелә. Ташландык кар һәм боз көн саен эшләр тәмамланганнан соң жыештырыла.

8.8. Кар, боз, чүп-чар чыгару закон тарафыннан калдыкларны жыю һәм чыгаруга карата билгеләнгән таләпләр нигезендә башкарала.

8.9. Жәйге жыештыру 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр бара. Жәйге жыештыру түбәндәге чараларны үз эченә ала: себерү, чүп-чар жыю, үләнне чабу, чистарту, коймаларны буяу.

8.10. Үләнне чабу кирәк булган саен башкарала (үләннәрнең рөхсәт ителгән биеклеге 20 см дан да артмый).

8.11. Үлән чабуны тәүлекнең якты вакытында башкаралырга кирәк. Яңгыр, куе томан вакытында үлән чабу (50 метрдан кимрәк күренеш булганда) һәм көчле жил булганда гына тыела.

Статья 9. Гомуми файдаланудагы территорияләрне сезонлы жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыру

9.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне сезонлы жыештыру һәм санитар чистарту эшләрен оештыру жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан башкарала.

9.2. Жирлек башкарма комитеты гомуми файдаланудагы территорияләрне дайми жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыра.

9.3. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклаганда, әлеге территория чистартылырга тиеш.

9.4. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклаганда, мөрәжәгать яисә эйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә вәкаләтле орган құрсәтмәсе нигезендә, әлеге территорияләрне жыештыру гомуми файдаланудагы урыннар территориясендә рөхсәтсез калдыклар урнаштыруда гаепле затлар даирәсен билгеләү буенча қаралар үткәргәннән соң билгеләнгән срокта башкарыла.

9.5. Рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклау кызыксынучы затларның, хәбәрләрнен, шулай ук бүтән мәгълүмат ығанакларының, шул исәптән массакүләм мәгълүмат қараларының мөрәжәгатьләре буенча гамәлгә ашырыла.

Статья 10. Коммуникацияләр төзегендә, ремонтлаганда, реконструкцияләгендә жир эшләрен башкаруга төп таләпләр

10.1. Авыл жирлеге территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Административ-техник инспекциясе тарафыннан бирелгән тиешле эшләр башкаруга рөхсәт нигезендә башкарыла.

10.2. Жир асты коммуникацияләрен яки төзелеш эшләренең башка төрләрен салганда төзелеш һәм ремонт оешмалары гаебе белән башкарылган юл катламнарының жимерелүен һәм жимерелүен, жимерелүен һәм жимерелүен жирлек башкарма комитеты белән рөхсәттә (ордерда) килештерелгән вакытта, эшләр башкаруга рөхсәт (ордер) алган оешмаларга тұлышынча бетерергә кирәк.

10.3. Эшләр тәмамланғаннан соң 24 сәгать дәвамында, ел фасылына қарамастан, юлның машиналар йөрү өлешен каплау аварияләрсез транспорт хәрәкәтен тәэммин итү һәм механикалаштырылган жыештыру мөмкинлеге қысаларында торғызылырга тиеш. Аны ачканнан соң, юл киеме конструкциясе гамәлдәге конструкциядә бозылган төзеклекне торғызу туринда килешүдә (килешүдә) құрсәтелгән срокларда, әмма 1 айдан да соңға калмыйча - язғы-җәйге чорда, 2 айдан да соңға калмыйча - көзге-қышкы чорда торғызылырга тиеш.

10.4. Жир эшләрен башкаручы зат, эшләрне башкару урынында, үзе белән рөхсәт күчermәсе һәм эшләрне оештыру план-схемасына ия булырга тиеш.

10.5. Эшләр башкаручы затлар, юл, төзелеш, авария һәм башка жир эшләрен башкару өчен җаваплы вазыйфаи затлар әлеге кагыйдәләр, төзелеш нормалары, кагыйдәләр, техник регламентлар, стандартлар, төзелеш һәм эшләр башкару өлкәсендә башка норматив актлар, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актлары, жирлекнең муниципаль хокукий актлары нигезендә эшләр алыш барырга тиеш.

10.6. Киеренкелек астында булган кабельләрнең яки гамәлдәге газуткәргечләрнең сак зонасында эшләр башкаруны эшләр житәкчесе, бу коммуникацияләрдән файдаланучы оешма вәкилләренең турыдан-туры құзәтүе астында башкарырга кирәк.

10.7. Жир эшләре барышында коммуникацияләр, жир асты корылмалары яки шартлаткыч материаллар проектында құрсәтелмәгән жир эшләре ачыкланған очракта, жир эшләре тиешле органнарының, шулай ук коммуникацияләрнен хужаларының рөхсәтен алғанчы тұктатылырга тиеш.

10.8. Юл катламнарын, тротуарларны, газоннарны ачканда, тиешле эшлэр башкарганда туфракның ундырышлы катламын саклау һәм куллану тәэммин ителә.

10.9. Төнгө вакытта эшләмәүче механизмнар һәм машиналар юлларның машиналар йөрү өлешеннән арынырга тиеш.

Жәяүлеләрнең иминлеген тәэммин итү өчен, жир эшләре башкаручи затлар, перилалы түшәмнәр һәм құперләрне бер-берсеннән 200 метрдан да ким булмаган арада урнаштырырга бурычлы.

10.10. Подрядчы оешмалар һәм эшләр башкару өчен җаваплы затлар, Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә, күрсәтелгән эшләрне сыйфатсыз башкарған һәм бозылған төзекләндерү элементларын (объектларын) торғызған өчен җаваплы.

10.11. Жир эшләрен рөхсәтсез (ордер) житештерү аларны житештерүче затны бозылған төзекләндерү эшләрен торғызу вазыйфаларыннан азат итми.

10.12. Административ җаваплылыкка тарту бозылған төзекләндерү эшләрен торғызу буенча вазифалардан азат итми.

10.13. Эшләр башкаруга рөхсәт биргән Орган, гамәлдәге законнар нормалары белән билгеләнә торған тиешле эш төрләрен башкару тәртибен, шулай ук ордерда билгеләнгән эшләрне башкару шартларын (эшләрне алыш бару вакыты, ысулы), Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары нигезендә гаепле затларны җаваплылыкка тарту белән, эшләрне алыш баруга рөхсәтне юкка чыгарырга хокуклы.

10.14. Авыл жирлеге территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару тыела:

- аларны житештерүгә рөхсәтсез юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару;;

- тарихи һәм мәдәни ядкярләр территориясендә мәдәни мирас объектларын саклау буенча тиешле орган рөхсәтеннән башка, аларга зыян китерү, жимерелү яки юкка чыгару куркынычы тудыручы жир эшләре башкару;;

- гамәлдәге корылмаларга, коммуникацияләргә, яшел үсентеләргә һәм төзекләндерү элементларына зыян китерү ; ;

- Материалларны эш урынына рөхсәттә билгеләнгән эш башлану срокыннан алдарак китерергә;;

- турыдан-туры урам һәм юлларның йөрү өлешендә эремә һәм бетон әзерләргә;

- коелардан, траншеялардан һәм котлованныардан газоннарга, яшел үсентеләр территориясеннән, тротуарлардан һәм урамнарның һәм юлларның машиналар йөри торған өлешеннән су сибәргә;;

- урамнар, юллар, тротуарлар, газоннарда Жир һәм төзелеш чүп-чарын эшләр тәмамланғаннан соң калдыру ; ;

- төзелеш материалларын туплау өчен артык (рөхсәттә билгеләнмәгән) мәйданнарны биләп торырга, рөхсәттә билгеләнгән чикләргә чыккан территорияләрне киртәләргә;;

- ишегалдына керү юлларын һәм керүләрне йөкләргә, Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен бозарга;;

- агачлар, куаклар, газоннар, юллар, урамнар, тротуарлар, эшләр башкару өчен бүләп бирелмәгән территорияләрне Жир һәм төзелеш материаллары белән күмәргә.

Статья 11. Сәүдә объектлары янындағы территорияне қарап тотуга һәм төзекләндөрүгә карата таләпләр

11.1. Ваклап сату объектларын рөхсәтсез урнаштыру тыела.

11.2. Жирлек территориясендә стационар булмаган сәүдә объектларын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектларны) муниципаль милектәге жир кишәрлекләрендә һәм дәүләт милке чикләнмәгән жир кишәрлекләрендә урнаштыру, стационар булмаган сәүдә объектын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объект) урнаштыру тыела.

11.3. Стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру вакыты, шартлар, техник характеристикаларга карата таләпләр стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру рөхсәтендә яки стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыруга (эксплуатацияләүгә) килешүдә билгеләнә.

11.4. Жир һәм төzelеш-монтаж эшләре таләп ителгән сәүдә объектлары өчен жир эшләрен башкарга рөхсәт алу таләп ителә.

11.5. Сәүдә объектын демонтажлаганнан соң, мондый объектның милекчесе (кулланучы) якындағы территорияне төзекләндерергә бурычлы.

11.6. Төрле объектларны (манекеннар, чыдам меню h.b.), мондый жир кишәрлекләренең милек хокуқы рәвешләренә бәйсез рәвештә, сәүдә объекты янындағы жир кишәрлекләренә урнаштыру тыела.

11.7. Стационар булмаган сәүдә объектлары (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектлар) хужалары якындағы территориянең тиешле санитар-техник торышын тәэммин итәләр.

11.8. Стационар сәүдә объектларын оештыру, санитар нормаларны һәм кагыйдәләрне, шулай ук әлеге Кагыйдәләрнең таләпләрен үтәп, бердәм тәртиптә рөхсәт ителә.

Статья 12. Калдыкларны жыю һәм чыгаруны оештыруды катнашу

12.1. Жирлек территориясендә каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым) буенча эшчәнлекне оештыру гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

12.2. Барлық төр калдыкларны жыю, жыю һәм чыгару калдыкларның хужалары тарафыннан калдыкларны жыю һәм ташу эшчәнлеген гамәлгә ашыручи индивидуаль эшмәкәр белән төzelгән каты коммуналь калдыклар белән эш итү буенча хезмәт күрсәтүгә гамәлдәге законнарда каралган шартнамәләр нигезендә оештырыла.

12.3. Калдыкларны чыгару гамәлдәге законнар нигезендә урнаштырылган урнаштыру объектларына башкарыла.

12.4. Калдыкларны жыю графиклары калдыкларны чыгаруның үцайлылыгын тәэммин итәргә тиеш.

Статья 13. Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен торак мөхитеннән файдалану мөмкинлегенә карата аерым таләпләр

13.1. Торак тирәлекен, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән кешеләр һәм инвалилар өчен үцайлы булуын, әлеге объектларны гамәлдәге закон нормалары нигезендә өлкән яштәгे затларны һәм инвалиларны йөртүгә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәэммин итүне күздә тотарга

киңәш ителә.

13.2. Өлкән яштәге кешеләрне һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итә торган техник чараларны һәм жайланмаларны проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документларына туры китереп, яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга киңәш ителә.

13.3. Автотранспорт чараларының һәр тукталышында (тукталышында), шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары янында (торак, ижтимагый һәм житештерү биналары, Корылмалар, физкультура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар), ял итү урыннары янында (1, II төркем инвалидлары, шулай ук РФ Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә III төркем инвалидлары идарә итә торган транспорт чараларын түләүсез парковка өчен 10% урын (1 урыннан да ким булмаган санда 1 урын) бүлеп бирелә, дип билгеләнә., мондый инвалидларны һәм (яки) инвалид балаларны йөртүче. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид"тану билгесе куелырга тиеш. Парковка өчен күрсәтелгән урыннарны башка транспорт чаралары алыш торырга тиеш түгел.

Статья 14. Ижтимагый катнашуны оештыру принциплары

14.1. Ижтимагый катнашуның барлық формалары барлық кызыксынучы якларны тұлсыныча жәлеп итүгә, аларның чын мәнфәгатьләрен һәм кыйммәтләрен ачыклауга, теләсә нинди үзгәрешләрне проектлауда өткізу, проектларны тормышка ашыру максатларына һәм планнарына ирешүгә, территорияне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыручи барлық субъектларны бергә туплауга һәм берләштерүгә юнәлдерелгән.

14.2. Территорияне төзекләндерүү проектлары буенча ачык фикер алышуны проект бурычларын формалаштыру этабында һәм проектлаштыруның һәр этапы нәтижәләре буенча оештырырга киңәш ителә.

14.3. Территорияне төзекләндерүү һәм үстерүгә кагылышлы барлық карарлар, жирик халкының фикерен исәпкә алыш, ачыктан-ачык кабул итегергә тиеш.

14.4. Халықка һәм башка тормыш субъектларына төзекләндерүү һәм әйләнәтире мөхитне комплекслы үстерү өлкәсендәге бурычлар һәм проектлар түрүнде мәгълүмат житкерү һәм мәгълүмат алу дәрәҗәсен арттыру өчен әлеге юнәлешләр буенча барлық мәгълүмат Биектау муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла.

14.5. Комплекслы төзекләндерүү проектларын тормышка ашыру һәм карарлар кабул итү процессында гражданнарның катнашу өчен ижтимагый катнашуның түбәндәге формалары булырга мөмкин:

- территорияне үстерү буенча максатларны һәм бурычларны уртак билгеләү, әйләнә-тире мөхит проблемаларын һәм потенциалларын инвентаризацияләү;

- сайлап алынган территориядә активлыklарның, функциональ зоналарның һәм аларның үзара урнашуын билгеләү;;

- жиһазлар, капитал булмаган объектлар, кече архитектура формаларын, аларның функциональ билгеләнешен, тиешле габаритларны, стиль чишелешен, материалларны тикшерү һәм сайлау;;

- территориянен функциональ зоналашуын исәпкә алыш, типтагы катламнарны сайлап алу буенча консультацияләр ; ;

- яшелләндерүнен күздә тотылган төрләре буенча консультацияләр;

- яктырту һәм яктырту жиһазларының фаразланган төрләре буенча консультацияләр ;

- проектны эшләүдә катнашу, архитекторлар, проектлаучылар һәм башка профилье белгечләр белән каарлар буенча фикер алышу;

- проектлау процессында катнашучылар һәм булачак кулланучылар, шул исәптән жирле халық (олылар һәм балалар), эшмәкәрләр, күрше территорияләрнең милекчеләре һәм башка кызыксынган яклар белән проект каарларын килемештерү.

14.6. Проектларны гамәлгә ашырганда, планлаштырыла торган үзгәрешләр һәм бу процесста катнашу мөмкинлекләре турында жәмәгатьчелеккә мәгълүмат житкерүне тәэмин итәргә кирәк.

Статья 15. Эчтәлек йорт хайваннары һәм кошлар

15.1. Йорт хайваннарын һәм кош-кортны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатын бозмаска тиеш.

15.2. Йорт хайваннары хужалары үз питомецларының экскрементларын жыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль башкараплар.

15.3. Авыл жирлегендә яшәүчеләр тарафыннан авыл хужалығы хайваннары (сыерлар, сарык, кәҗәләр, дунгызлар һәм башка) һәм кош-кортларын карап тоту шәхси торак йортлар территорияләрендә рөхсәт ителә.

15.4. Барлык продуктлы хайваннар (эре мөгезле терлек, кәҗәләр, сарыклар, дунгызлар, атлар) биркования юлы белән мәжбүри рәвештә теркәлтергә тиеш.

15.4. Йорт хайваннарын көтү урыннарында, хужасы күзәтүе астында яисә аның кушуы буенча, жирле үзидарә органының норматив-хокукий акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында чыгарырга рөхсәт ителә.

15.5. Йорт хайваннарын урамда 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр йөртергә рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хужалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

15.6. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан уртак ишегалларына һәм урамга кыска поводкада һәм бордникта гына алыш чыгарырга була, чөнки өч айга кадәр щенков кала.

15.7. Хужалар йорт хайваннары һәм ишегаллары, тротуарлар, урамнар, парклар, газоннар, балалар мәйданчыклары, скверлар, мәйданнар, шулай ук торак йортлар подъездлары белән пычрануга юл қуймаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннарны урамда йөргән вакытта хужа үзе белән йорт хайваннарының табигый күнегүләрен тулысынча жыештыруны тәэмин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

15.8. Этне поводкадан урамда гына чыгарырга була. Булмаганда

махсус билгеләнгән мәйданчыкларда жирле үзидарә органының норматив-хокукий акты белән билгеләнгән буш урыннарда, кабымлыкларда һәм башка урыннарда йөрү рөхсәт ителә.

15.9. Этләрне дрессировкалау бары тик яхшы койма белән эйләндереп алышган мәйданчыкларда яки жирлек территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.

15.10. Йорт хайваннарын юллардан тәүлекнәң якты вакытында гына узып китәргә кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынрак жибәрергә кирәк.

Йорт хайваннарын асфальт өслекле юлда грунт юлларыннан һәм

сукмаклардан узып китү мөмкинлеге булганда алып бару тыела.

15.11. Йорт хайваннарын урамда калдырганда терлеклэр хужалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлекләрне куып чыгаруга киткән чыгымнарны каплый.

15.12. Йорт кәжәләре йорт яны территорияләре эчендә яки көтүлекләрдә хужалар күзәтүе астында гына асралырга тиеш.

15.13. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, сырхауханәләргә, азық-төлек кибетләренә юл куярга;;

2) йорт хайваннарын пляжларда йөрту һәм аларны сұлыкларда көнену;

3) тыю язы булган очракта, учреждениеләргә хайваннарга юл куярга;

4) торак пунктлар территориясендә озата бармыйча гына хайваннар һәм кошлар чыгару;

5) исерек хәлдә булган затларга, шулай ук ундүрт яшькә житмәгән затларга хайваннарны урамда йөртү;

6) йорт хайваннарын һәм кошларны балконнарда, лоджияләрдә, гомуми файдаланудагы урыннарда (чиктәш фатир коридорларында, баскыч күзәнәкләрендә, чарлакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда дайими тоту.;

7) махсус чаралар (күргәзмәләр һ.б.) үткәрү урыннарыннан тыш, йорт хайваннарының жирлекләр территорияләрендә булуы.

15.14. Йорт хайваннары һәм кош-корт хужалары бурычлы:

1) хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, тәэммин итүче терлекләрнең котыру белән чирләвенең соңғы очрагыннан соң ике ай узуы, эпизоотиягә каршы һәм профилактик чаралар уздырылу белән бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Президентының № УП-975 каары белән Татарстан Республикасының түбәндәге аерым территорияләрендә терлекләр котыру авырулы булганга иминлексезлеге сәбәпле кертелгән карантинны бетерергә:;

2) хайваннарының урнашу урынын дайими контролльдә тотарга;;

3) хайваннар авырганда һәм алар үлгән очракта, шулай ук үз-үзләрен гадәти булмаган тотканда кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп житкәнче, изолировать хайваннар белән билгеләре авырулар;

4) ветеринария белгечләре таләбе буенча хайваннарны қарау, диагностика тикшеренүләре, саклау прививкалары һәм дәвалау-профилактик эшкәртүләр өчен бирергә.

15.15. Үлгән терлекне күмү махсус билгеләнгән урында махсуслаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

15.16. Үз территорияләрендә каравылчы этләре булган оешмалар бурычлы:

1) теркәргә эт гомуми нигезләрдә;

2) асрарга эт ныклы бәйдә;

3) килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген тәшереп калдырырга;

4) этләрне яхшы эйләндерелгән территориядә яки гомуми файдаланудагы территориядән читкә кергәндә кисәтү язы булган очракта гына тәшереп калдырырга.

15.17. Жәмәгать урыннарында булган, озата баручы затлардан башка күзәтүчесез хайваннар тотылырга тиеш.

15.18. Сукбай хайваннарны аулаган махсус предприятие яки жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү нигезендә башкарыла ала.

15.19. Сукбай хайваннарны тоту чараларын гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм иҗтимагый әхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

15.20. Рөхсәт ителми:

1) тиешле каардан башка, шәхси йортлар территориясенән һәм фатирлардан малларны тартып алырга.;

2) этләрне кибет, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре h. б. янында бәйдән төшерергә.;

3) ветеринария органнары рекомендациясенән башка, приманкалар һәм башка тоту чараларын кулланырга.

Статья 16. Жирләү урыннарын карап тоту

16.1. Жирләү урыннарын этик, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукий акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

16.2. Жирләү урыннарын санитар тоту дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырыла (алга таба - сатып алу). Сатып алу провайдерны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләудән башлана һәм контракт якларының йөкләмәләрен үтәү белән тәмамлана. Федераль закон нигезендә сатып алуларны гамәлгә ашыру турында белдерү урнаштыру яки тәэминатчыны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләудә катнашырга чакыру жибәрү каралмаган булса, сатып алу контракт төзүдән башлана һәм яклар тарафыннан йөкләмәләрне үтәү белән тәмамлана;

16.3. Жирләү урыннарын карап тотуга карата таләпләр:

16.3.1. зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Урны территорияләрендә жәмәгать бәдрәфләре булырга тиеш чистартылган;

16.3.2. зираттагы чүп-чар контейнерлары һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган очракта, 3 көнгә кимендә бер тапкыр чыгарылырга тиеш;

16.3.3. агач утыртмаларының авария хәлендә булуы да рөхсәт ителми. Авария хәлендәгә агач үсентеләре ачыкланган мизгелдән бер тәүлек эчендә сүтelerгә тиеш;

16.3.4. шәхесләре куелмаган каберләр яки үлгәннәрнең каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, холмик һәм кабер белән жиазландырылырга тиеш.

16.4. Кышкы чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.4.1. зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар кинәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган килеш тигез кар өеме булу рөхсәт ителә;

16.4.2. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юл һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешен кар явудан соң ук эшкәртү башланырга тиеш;

16.4.3. ин беренче чиратта кар чыгару, боз өю һәм Үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз муниципаль берәмлекләрен бетерү зарур;

16.4.4. жәяулеләр жирләү урыннарында бозлавыкка каршы материаллар куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга туплау рөхсәт ителми.

16.5. Жәйге чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.5.1. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм жирләү урыннарында башка территорияләр төрле пычрактан чистартылырга тиеш;

16.5.2. яшел үсентеләрне санитар кисү, агач-куак үсемлекләрен чүп-чардан арындыру чаралары ел саен үткәрелергә тиеш.

16.6. Күмелү урынын, кабер өстендәге корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склепалар h.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, аны Колумбиядә карау ире(ай), туганнары, вафат булган затның законлы вәкиле яки мәжбүри санитар таләпләрне үтәп башка зат тарафыннан башкарыла.

Статья 17. Кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тоту

17.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен тәэмин итәргә тиеш.

17.2. Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлеге Кагыйдәләрнең нигезләмәләреннән тыш) нигезендә жаваплылыкка китерә.

17.3. Төзекләндерү өлкәсендәге законнар һәм муниципаль хокукий актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен жаваплылыкка тарту зат күрсәтелгән таләпләрне үтәудән һәм жибәрелгән житешсезлекләрне бетерүдән азат итми.

2 ичке күшымта
Биектау авыл жирлеге Советы
каары буенча Зэй муниципаль районы
2018 елның 11 мае, № 359

ТЭРТИП

**Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге
гражданнарының Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы
Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерүү кагыйдәләре проекты һәм
тикшерелә торган проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу буенча фикер
алышуда катнашуы**

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Красносельский авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерүү кагыйдәләрен раслау турында» гы каары проекты буенча гражданнар тәкъдимнәре:

1.1. территорияне төзекләндерүү кагыйдәләре проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләрне карау буенча махсус комиссия рәисе тарафыннан, ә аның булмаганды - комиссия эгъзаларының берсе тарафыннан язмаца кабул ителә.

1.2. территорияләрне төзекләндерүү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү буенча гражданнарының тәкъдимнәре территориияне төзекләндерүү кагыйдәләренә кертелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр текстында булырга, гражданин тарафыннан, аның ф.и. о., яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш.

1.3. Биектау авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерүү кагыйдәләрен раслау турында» гы каары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр керткән гражданга текстны махсус комиссия рәисе яисә комиссия эгъзасы имзалаган язма раслау бирелә.

Биектау авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерүү кагыйдәләрен раслау турында» гы каары проекты буенча махсус комиссия тарафыннан тәкъдимнәр һәм искәрмәләр алынган очракта почта аша, адресатка почта аша тәкъдимнәр алу турында хәбәр ителә.

Биектау авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерүү кагыйдәләрен раслау турында» гы каары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр керткән очракта, махсус комиссия рәисе, яисә махсус комиссия эгъзасы телефон аша кисәтүләр һәм тәкъдимнәр алу турында гражданинны раслый. Шул ук вакытта гражданиның Ф.и. о. һәм аның яшәү урыны теркәлгән.

Биектау авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территорииясен төзекләндерүү кагыйдәләрен раслау турында» гы каары проекты буенча гражданнарының барлык тәкъдимнәре һәм искәрмәләре махсус журналда (прошитом һәм провумерированном) теркәлә, аның күшымтасына гражданнарының тәкъдимнәрен һәм искәрмәләрен көгөзьдә, шулай ук тәкъдимнәр һәм искәрмәләрне кабул итүче зат

раслаган телефон шалтыратуларының язмалары керә.

Биектау авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Биектау авыл жирлеге территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау турында» гы карапы проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Биектау авыл жирлеге советында түбәндәгә адрес буенча кабул ителә: 422700, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Биектау авылы, Юбилейная урамы, 1А йорт, тел.8(84365) 74-779, шимбә һәм якшәмбе көннән тыш, 2018 елның 8: 00 сәгатьтән 16: 00 сәгатькә кадәр.